

Odstop iz protesta proti Haiderju

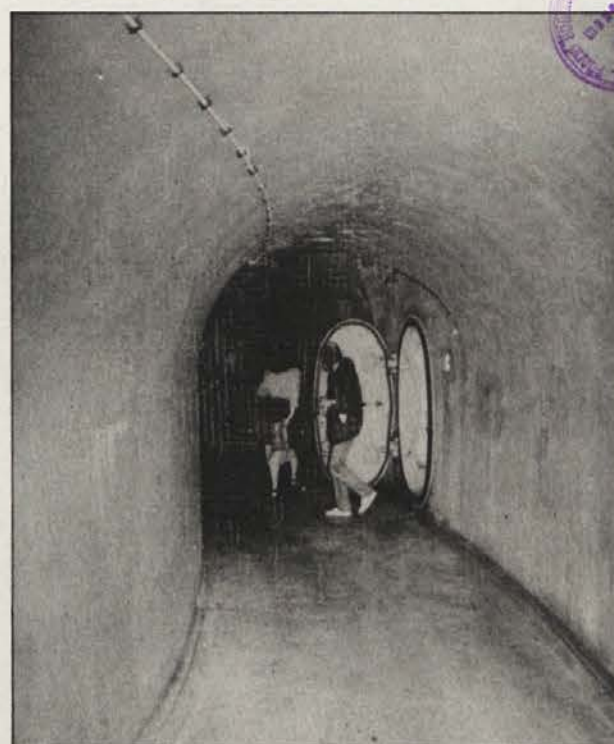
Konflikt med ÖVP in Haiderjem: iz protesta proti deželnemu glavarju Haiderju je deželni svetnik Johann Ramsbacher odstopil z mesta predsednika in tudi kot član kmetijskega in gozdarskega pospeševalnega sosveta. Svojo odločitev je Ramsbacher utemeljil s tem, da Haider pri svojih odločitvah ignorira sklepe sosveta.

20. julija premiera Prežihove „Požganice“

Koroška letos obhaja 70. obletnico plebiscita, kar je pripeljalo do številnih diskusij, ali naj bi koroški Slovenci sodelovali pri uradnih prireditvah dežele Koroške. Slovenska prosvetna zveza se bo teh dogodkov okrog plebiscita spomnila na svoj način. Skupaj s kulturnimi društvi obeh koroških regij – v Sloveniji in v Avstriji – bo uprizorila „Požganice“ Prežihovega Voranca v dramatisaciji Vladimirja Kocjančiča. Sodelovali bodo igralci in igralke kulturnih društev „Danica“ Šent-

primož, „Zarja“ Železna Kapla, Radiše, „Srce“ Dobrila vas, „Vinko Poljanec“ Škocijan, „Edinost“ Pliberk, Šentjanž v Rožu, člani Kooperative Longo mai, Godba na pihala Šmihel, pevski zbor „Štanjelski pavri“ iz Štanjela in gledališka skupina Slovenj Gradec. To povezavo s skupinami z obeh strani meje je SPZ iskala zavestno.

Premiera Požganice bov petek, 20. julija ob 20.30 uri v Spodnjih Vinarah na prostem. Ponovitve bodo 21., 22., 27. in 28. julija.

V Kočevski Reki se dvigujejo zapornice sporne preteklosti
(Preberite reportažo na 3. strani)

Predvolilni boj strank v škodo koroških Slovencev!

V šolskem vprašanju je zaradi predvolilnega vzdušja v koroških strankah centralah – pred volitvami v avstrijski parlament – prišlo do nadaljnjih zapletov, ki jih nameravajo koroške stranke razrešiti prav preko hrbta slovenske narodnostne skupnosti oz. celo na škodo dijakov, ki so v Celovcu prijavljeni za dvojezično ljudsko šolo oz. dvojezično trgovsko akademijo. Po soglasnem sklepu kolegija koroške deželne vlade je od zveznega kancler-

ja in pristojne ministrice večkrat obljubljena ustanovitev teh dveh šol spet resno v nevarnosti, saj hočejo koroške stranke ustanovitev teh šol s prihodnjim šolskim letom preprečiti, če parlament ne bo sprejel manjšinskošolskega ustavnega zakona tudi za Gradiščansko in Štajersko. Odločitev, ali bo osnutek tega zakona posredovan parlamentu še v tej legislaturni periodi, bo sprejeta na seji parlamentarnega odbora konec junija.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je ravnanje koroške deželne vlade ostro obsodila in v tiskovni izjavi poudarila, da je Haiderjeva najava, da jeseni letos v Celovcu ne bo ne javne dvojezične ljudske šole ne dvojezične trgovske akademije, izsiljevanje ter da je to spet poteza za pridobivanje nemškonalnih glasov na račun slovenske narodnostne skupnosti. Predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser je tudi napovedal, da bo ZSO pod-

prla vse pravne ukrepe za doseg pravic, ki so slovenski narodnostni skupnosti zajamčene v državni pogodbi in ki jih je potrdilo tudi avstrijsko ustavno sodišče v svoji odločitvi v zvezi z dvojezičnim šolstvom na Koroškem lanskega decembra. Ostro sta protestirala tudi Narodni svet koroških Slovencev ter koroška Zelena-alternativa. Kot ZSO tudi te dve organizaciji zahtevata od avstrijske zvezne vlade izpolnitev obljub brez nadaljnega zavlačevanja.

V ponedeljek odločitev

Predsedstvo in prezidij koroške socialistične stranke bo na svoji seji v ponedeljek, 25. junija obravnavalo tudi ustanovitev „Delovne skupnosti slovenskih socialistov“. Iniciativna skupina je po razgovoru s predsednikom stranke dr. Ambrozyjem dokončno izoblikovala statute in cilje in jih posredovala vsem članom predsedstva. Za socialistično stranko bo stališče do te nove iniciativne skupine v stranki brez dvoma preizkusni kamen za bodoče odnose do manjšinskega vprašanja.

Danes prvič

Z današnjo izdajo po dolgem premoru spet uvažamo žensko stran, tokrat z vprašalnikom, s katerim nam boste lahko posredovale Vaše želje in predstave v zvezi z vsebino in temami, ki naj bi jih v bodoče obravnavali!

„Mi otroci/Wir Kinder“

... je bilo geslo popoldanske vaške prireditve preteklo nedeljo v Slovenjem Plajberku, na kateri so šolarji plajberške in celovške Mohorjeve ljudske šole pokazali, kaj se poleg šolskega znanja še lahko naučijo s prizadevnimi učitelji/cami. Ravnatelj Kristijan Zeichen je v obeh jezikih predstavil nastopajoče: Mladinski zbor iz Slovenjega Plajberka pod vodstvom Kriste Lausegger, Helijev ansambel iz Sel, pesnico Nežo Maurer. Eva Maurer pa je zaplesala po vročih španskih ritmih (slika zgoraj). Kot izredna novost na Koroškem pa je sodeloval zbor staršev plajberških šolarjev.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV
vabi na tradicionalno

tovariško srečanje

vseh demokratov in antifašistov

v nedeljo, dne 24. junija 1990 ob 14. uri pri

Peršmanu v Podpeci

Srečali se bomo bivši partizani, aktivisti in demokrati treh dežel, Slovenije, Italije in Avstrije.

Ker je letošnja proslava posebnega pomena, se je bodo udeležili tudi visoki predstavniki borčevskih organizacij s področja Alpe-Jadran ter predstavnik Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odpora na Dunaju.

Poleg govorov bo tudi kulturni spored, ki ga bodo oblikovali pevci SPD Zarja in MoPZ Foltej Hartman. Za popestritev bo igrala godba na pihala iz Šmihela.

Prosimo, da se tega tradicionalnega srečanja udeležite vsi koroški Slovenci, ki ste trpeli pod nacifašizmom in doprinesli svoj delež v borbi proti fašizmu in za osvoboditev Avstrije.

Prav tako vabimo vse borce, ki so se v času nacizma borili na Koroškem. S seboj pripeljite tudi vaše sosede in prijatelje. Posebno vabimo mladino, da bomo skupno demonstrirali našo življenjsko voljo za obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Za hrano in pijačo bo poskrbljeno.

Zadruga-Market v Železni Kapli bo odprta od 10. do 13. ure.

Je avstrijska vojska v maju vadila za „resen primer“ v Karavankah?

Avstrijska vojska se menda resno pripravila na morebitno eskalacijo notranjepolitičnih zapletov v Jugoslaviji, ki bi lahko imela za posledico tudi mobilizacijo in vmešavanje jugoslovanske vojske.

Postavljanje protitankovskih ovir ob koncu preteklega leta je avstrijsko vojsko že enkrat postavilo v slabo luč. Splošnim uradnim razlagam, da te ovire ob karavanskih mejnih prehodih in v drugih krajih na južnem Koroškem spadajo k rutinski dejavnosti vojske in da nimajo nobene zveze z burnimi političnimi in družbenimi spremembami v Sloveniji in Hrvaški ter iz njih izhajajočimi napetostmi z Beogradom, kajpada nihče ni hotel kar tako enostavno verjeti. Tozadevna poročila so tudi v Sloveniji povzročila proteste in negativno poročanje medijev.

Da je „sovražnik z juga“ v koroških vojašnicah že zaradi polpretekle zgodovinske zapuščine tradicionalno strašilo in pogosto tudi izhodišče za vojaške vaje, vsekakor ni novost. Zanimivo pa je, kako se avstrijska vojska odziva na sedanji proces demokratizacije v severnih jugoslovanskih republikah ter na trenutni trend k utrjevanju dobrososedskih odnosov. Približno ob istem času, ko se je šef slovenske vlade Peterle v pomladanskem soncu in ob kozarcu vina spustil v dobrososedsko kramljanje s koroškim deželnim glavarjem Haiderjem, je avstrijska vojaščina v eni izmed rednih orožnih vaj vadila svoje rezerviste za „resen primer“: za zaščito južne meje pred sovražnimi silami iz Jugoslavije. Tako je poročal dunajski dnevnik „Volksstimme“, ki je pred nedavnim razkril tudi tajne naklepe vojske proti „državo ogrožajočim elementom“ – komunistom in zelenim (kar je med drugim povzročilo razpravo v parlamentu).

Izhodišče za vaje oziroma domnevni „resni konflikt“ naj bi bilo sledeče: po eskalaciji notranjepolitičnih konfliktov jugoslovanski državni

predsednik pokliče na pomoč vojsko. Po prvih resnih zapletih se „separatistične skupine“ odcepijo od jugoslovanske armade ter začnejo delovati proti njej. Pri tem gredo tako daleč, da na avstrijskem teritoriju ustvarijo svoje operativne baze, iz katerih vodijo svoje akcije. Avstrijska vojska mora ukrepati, izgnati sovražnika ter zavarovati državno mejo. V maju naj bi v Karavankah pri Borovljah s takim ozadjem potekala vojaška vaja avstrijske vojske.

Ne glede na to, kolikšna je res nevarnost za takšen „resen primer“ (nekateri mislijo, da je verjetnost za kaj takega res obstajala spomladi 1988, ko so Janez Janša in drugi prišli do tajnih vojaških dokumentov, ki so menda vsebovali ukrepe za vojaški poseg v Sloveniji), je avstrijska vojska na osnovi svojih nalog dolžna, da se pripravila na vse mogoče primere. Pri tem pa je že dostikrat prekoračila svoje okvire (npr. pri neki vojaški vaji, pri kateri je šlo za ukrepanje proti mirovnim aktivistom) ali meje zdrave pameti. (Drag nakup napol neuporabnih zastarelih Draknov za avstrijski zračni prostor, ki ga že zaradi geografskih danosti ni mogoče ustrezno varovati, je v mednarodnih vojaških in političnih krogih poskrbel za posmeh.) V primeru vojaških vaj proti „jugoslovanskim separatistom“ pa je bila zagotovo prekoračena tudi meja dobrega okusa in politične taktike. Namreč, kdo drug naj bi bil mišljen s „separatisti“, kot po demokratičnih volitvah na oblast izvoljena opozicija (oziroma njeni zagovorniki) v Sloveniji in Hrvaški? Ne nazadnje se pojavlja še vprašanje, ali takšne vojaške igre celo ne podpirajo spekulacij domnevnih krogov, ki bi politično krizo v Jugoslaviji morda radi rešili na vojaški način in to celo pod geslom: Avstrija nam skrbi za red in mir na severni meji...

Rupel: „Agresivnejša zunanja politika republike Slovenije“

LJUBLJANA. – Regionalna usmeritev bo še naprej eden stebrov slovenske zunanjepolitične dejavnosti, saj je to v interesu Slovenije in odraz trenutne situacije v Evropi. To je bila ena temeljnih misli dr. Dimitrija Rupla, novega zunanjega ministra v slovenski vladi, ki jih je izrekel med pogovorom z novinarji, ko je predstavljal slovensko zunanjepolitično usmeritev v prihodnjih mesecih.

Z ozirom na trenutne razmere v Jugoslaviji je Slovenija v bistvu prisiljena voditi nekakšno paralelno zunanjo politiko, saj je dr. Rupel tudi tokrat izrazil prepričanje, da je Slovenija pri tem „nekakšen ujetnik srbskih interesov.“ Prav zaradi tega naj bi se predstavniki Slovenije že v bližnji prihodnosti sestali z Budimirjem Lončarjem, zveznim sekretarjem za zunanje zadeve, ob tej priložnosti pa bodo poskušali doseči boljši status za slovensko diplomacijo.

Usmeritev pri tem je Evropa; če Jugoslavija ne bo sposobna slediti tem zahtevam, ki jih lahko izrazimo kot delovanje pravne, večstrankarske in demokratične države, bo Slovenija sama krenila po tej poti, saj časa za to ni pretirano veliko, pravzaprav pri tem že močno zamuja. To je

razlog, da je Slovenija začela konkretno uresničevati ideje o samostojnem nastopanju v svetu in v prvi fazi naj bi do tega prišla s pomočjo odpiranja predstavništev, v Ljubljani pa bi nekatere države odprle svoje konzulate (Francija, Italija, Sovjetska zveza, ZR Nemčija, Litva...).

Dr. Rupel je tudi napovedal, da bodo v Ljubljani kmalu odprli center za strateške študije, kjer naj bi dobivali odgovore na nekatere dileme, ki se porajajo na mednarodnem prizorišču.

(R. M.)

Nova izobraževalna možnost v modni stroki

Ravnateljstvo Višjega zveznega učilišča za gospodarske poklice (Höhere Bundeslehranstalt für wirtschaftliche Berufe) v Celovcu je na informacijskem pogovoru novinarjem najavilo, da bodo na tej šoli v šolskem letu 1990/91 uvedli novo izobraževalno smer.

Višje učilišče za modo in za oblačilno tehniko s strokovnim EDV-poukom bo trajalo pet let in se bo zaključilo z matura. S tem skuša ta šola privabiti vse tiste, ki si poleg kvalifikacijske strokovne izobrazbe želijo še splošno izobrazbo z matura.

Rok za prijave je 3. julij, sprejemni izpiti pa bodo v začetku julija in jeseni.

Opozoriti je treba še na veliko paleto poklicnih usposobljenosti, ki jih bo omogočalo to izobraževanje: od strokovne moči v modni stroki, trgovskih poklicev tja do umetniških poklicev kot so modedizajner, kostumer ipd.

Več o tem izobraževanju bomo še poročali v eni izmed prihodnjih števil (ženska stran).

Slovenski vestnik dvakrat tedensko

Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel

K. Smolle pred 4 leti

Zelim si, da - če nekaj velja pleso: "Hrvati v Parlament" - v istih letih enobno vse manjšine v Avstriji zahtevajo "Hrvati v Parlament"!

Ob želji državnega poslanca Zelene-alternative Karla Smolleja, ki jo je pred štirimi leti tako lepo napisal v spominsko knjigo Hrvatskega akademskega kluba (glej faksimile), se resno vprašamo, zakaj med določenimi krogi koroških Slovencev toliko razburjanja. Če se ne motimo, so ta štiri leta mimo in tako je prišel čas, da - kot je Smolle sam zapisal - enotno vse manjšine v Avstriji zahtevajo: „Hrvati v parlament“!

Jugoslovanska literatura v srednji Evropi

Ta teden je na univerzi v Celovcu prof. dr. Janko Kos iz Ljubljane predaval o temi: Srednja Evropa in primerjalna jugoslavistika. Dr. Janko Kos je izvedenec na področju primerjalnih literarnih ved in je zaslovel zlasti še kot poznavalec Prešerna. Že od šeta 1975 dalje je predstojnik inštituta za primerjalne literarne vede na univerzi v Ljubljani.

V svojem predavanju je skušal najprej nakazati, kaj sploh je primerjalna jugoslavistika, kakšen je njen aktualen položaj v Jugoslaviji in kakšen njen razvoj v zadnjih 10 letih. Pri tem je opozoril, da ima Jugoslavija 2 centra, ki sta razvila primerjalno jugoslavistiko.

Prvi je Osijek s svojo univerzo, drugi pa Zagreb, kjer že dalj časa obstaja projekt, v katerega okviru preučujejo komparativno jugoslavistiko in na to temo organizirajo

razne simpozije.

„Oba centra sta torej na hrvaških tleh“, je dejal dr. Kos, „Slovenci in Srbi pa so do primerjalne jugoslavistike še nekoliko zadržani.“ Medtem ko Srbi kritizirajo dejstvo, da ta znanstvena panoga kaže predvsem razlike med posebnimi jugoslovanskimi literaturami (to razdvaja), pa gredo kritike Slovencev prav v nasprotno smer, namreč da „preveč umetno zblizuje“.

Primerjalne literarne vede razpravljajo predvsem o

odnosih med posameznimi literaturami, dr. Kos pa se sprašuje, ali je to že komparativna jugoslavistika?

Konkretno: znano je, da je Primož Trubar vplival na hrvaško literaturo; znani so tudi Kosovelovi odnosi do revije „Zenica“ (Zagreb, Beograd). Raziskovanje teh odnosov pa po Kosovem mnenju še ni komparativna jugoslavistika, kajti ta bi se morala lotiti problema z bolj teoretično koncepcijo, npr. ali obstaja v Jugoslaviji muslimanska literatura (Bosna)? posebna črnogorska literatura? Še bolj konkretno: kam naj se uvrsti Ivo Andrić, ki se je sam deklariral za srbskega pisatelja, bil pa je Hrvat? Pri-

merjalna jugoslavistika bi morala najti odgovore na ta in podobna vprašanja.

Če pa problem razširimo v smer srednje Evrope, pa se odpirajo spet nova vprašanja: znanstveniki delijo Evropo v večje ali manjše regije - literarne regije pa se dostikrat razlikujejo od geografskih.

Jugoslovanska literatura, je menil dr. Kos v svojem predavanju, se prišteva k srednjeevropski literarni regiji, k tej pa pripadajo: poljska, češka, madžarska, slovenska, hrvaška, srbska, lužiško-srbska in litavska literatura. Vse te so nastajale v istem ali vsaj podobnem socialno-kulturnem prostoru.

Št. V.

„Naša vas“ v občini Zrelec

V občini Zrelec je te dni izšla prva številka novega informativnega lista „Naša vas/Unser Dorf“, ki ga izdaja Slovensko prosvetno društvo Radiše. List ureja predsednik SPD „Radiše“ Tomaž Ogris s svojimi sodelavci. „Naša vas/Unser Dorf“ bo izhajala najmanj dvakrat letno in vsem občanom posredovala najpomembnejše informacije iz društvenega življenja SPD „Radiše“

Kočevska Reka: zapore preteklosti se dvigujejo

IVAN LUKAN

Po več kot štiridesetih letih se na območju Kočevske Reke, okrog 70 kilometrov jugovzhodno od Ljubljane ob slovensko-hrvaški meji, dvigujejo zapore skrivnostne in deloma tudi temne preteklosti. Gre za območje, o katerem javnost ni smela izvedeti ničesar in ki je bilo zanj nedostopno. Da se ob načrtovanem postopnem odpiranju tega območja poraja vrsta vprašanj, je razumljivo, na konkretne odgovore pa bo treba počakati še nekaj časa.

Prvi impulz, da se področje odpre oz. odstranijo temne zavese, ki so več desetletij javnosti onemogočale vpogled v dogajanja na tem območju, je nova slovenska vlada dala na svoji zadnji seji. Sklenila je, da postane del za

„navadnega človeka“ zaprtega in strogo varovanega območja spet dostopen ter da se raziščejo vsa dogajanja preteklosti na tem območju.

Na tem območju obstaja tudi v gozdu oz. hribu skrito zaklonišče, ki je bilo zgrajeno od začetka petdesetih let do leta 1958. Njegov namen je bil v tem, da bi v negotovih in razburkanih letih po koncu druge svetovne vojne služil tedanjim vodstvom Slovenije in morda tudi Jugoslavije – tako političnim kot vojaškim – kot začasna prestolnica v primeru vojaške agresije proti Sloveniji oz. Jugoslaviji.

Zaklonišče je bilo zgrajeno za okrog 100 ljudi, seveda samo za politično in vojaško elito, ki bi v tem vase zaprtem sistemu lahko preživela okrog šest dni. Podzemni objekt je bil zgrajen izredno

udobno, obsegal je več pisarn, sejnih sob, spalnic, prostor za rentgen in operacije, kurilnice oz. prostore za različne agregate (za elektriko, prezračevanje itd.), skladišča za nafto in druga goriva itd. Celoten podzemski objekt s površino 2400 kvadratnih metrov je bil opremljen z za tisti čas najnovejšimi aparaturami (večinoma iz Nemčije), hodniki v dolžini 1200 metrov pa so bili še posebej zavarovani.

Da niso samo v Sloveniji, temveč tudi v številnih drugih evropskih državah zgradili take ali podobne podzemeljske objekte, je znano in ni nikakršna senzacija. V primeru tega „visoko varovanega objekta A“ pa je še danes velika skrivnost ozadje, saj o njem in tudi o drugih manjših zgradbah doslej, kot

sta to preteklo sredo na tiskovni konferenci po prvem ogledu zaprtega območja in zaklonišča novinarjem na kraju samem izjavila notranji minister Igor Bavčar in obrambni minister Janez Janša, ni na voljo nobene zgodovinske dokumentacije.

Po njunih izjavah pa obstaja vsaj en dokument, ki priča o tem, da je v zgodnjem povojnem času na tem območju prišlo do eksekucije, kroži pa mnogo govoric in baje obstajajo tudi priče, da so objekte v prvi vrsti gradili vojni ujetniki, politični zaporniki ter druge preganjane osebe. Govori se tudi, da od teh skoraj nihče ni preživel gradnje v najtežjih razmerah, razen tistih, ki jim je uspelo pobegniti. Teh pa je bilo zelo malo.

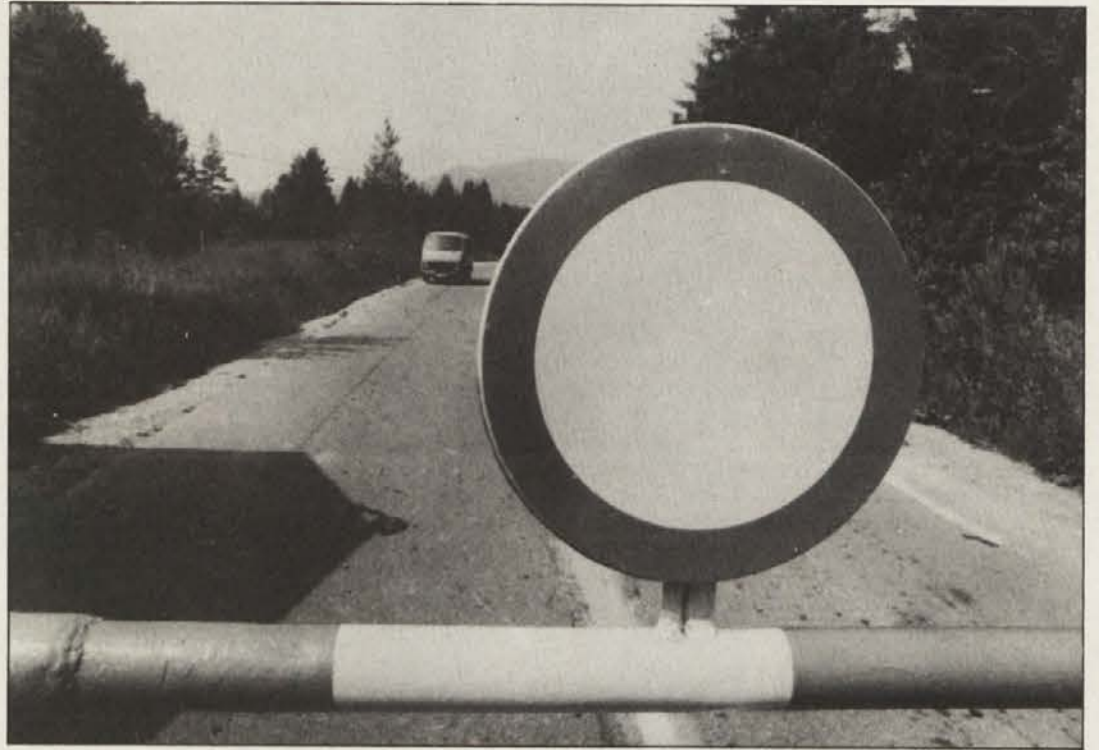
Komisija izvršnega sveta Slovenije, ki je v začetku

junija pregledala najpomembnejše dele zaprtega območja, na katerem danes živi okrog 800 prebivalcev – do vojne so tam živeli večinoma kočevski Nemci, ki jih je Hitler izselil na slovensko Štajersko – in ki je dobro infrastrukturno opremljeno, vzdrževano in ohranjeno („državnica v državi“), je zaradi skrivnostne preteklosti tega območja predlagala ustanovitev posebne skupščinske komisije iz predstavnikov vseh strank ter strokovnjakov s področja zgodovine in vojske, ki naj bi raziskala:

- zgodovino zaprtega območja, usodo vojnih in političnih zapornikov, ki so delali na tem območju;
- zgodovino povojnih dogodkov in usodo vojnih ujetnikov, „ki so bili na tem območju ustreljeni“;
- morebitne nepravilnosti in protizakonitosti v poslovanju organizacij in posameznikov na varovanem območju ter morebitne poskuse nezakonitega prilaščanja materialnih dobrin iz tega področja;
- ali je bilo v novjšem času to območje predvideno za morebitno izolacijo političnih nasprotnikov (po ustnih virih, Bavčar na tiskovni konferenci);
- ali je bilo območje predvideno za deponijo ekološko nevarnih odpadkov, oz. ali se je varovano območje v te namene že uporabljalo (kot to menijo krajevni občinski politiki – prip. ured).

Komisija bo ustanovljena predvidoma že na prihodnji seji slovenske skupščine, od rezultatov preiskave pa bo odvisno, ali bo prišlo do kazenskih pregonov odgovornih.

Komisija bo v sodelovanju z vlado tudi sooblikovala predloge za nov status celotnega območja, saj je pričakovati, da bo z odprtjem „prepovedanega ozemlja“ prišlo do velikega navala obiskovalcev, tako da bo potrebno preprečiti porušenje naravnega ravnovesja, na tem območju pa naj bi uredili nacionalni oz. krajevni park. Morda bo tudi spominska tabla obiskovalce spomnila na (danes še) zamegljeno zgodovino tega območja.

Zaprto, tudi danes še povsem funkcionalno zaklonišče s številnimi prostori (od pisarn, bivališč, prostorov za agregate, kurilnice, skladišč za orožje do operacijske sobe – slika desno), ima površino 2400 kvadratnih metrov in leži v gozdu blizu še sedaj deloma prazne vasi Gotenica oz. „Lipa“ (slika zgoraj). Hodniki (slika levo) v dolžini 1200 metrov vodijo iz zaklonišča v notranjost hriba oz. s štirimi izhodi na prosto.

slike: Nace Bizilj

Tauziehen um neuen Generalkonsul in Klagenfurt/Celovec

In der Frage der Besetzung des Postens des neuen jugoslawischen Generalkonsuls in Klagenfurt/Celovec gibt es ein Tauziehen zwischen Belgrad und Ljubljana. Während die Belgrader Regierung offensichtlich und entgegen den bisherigen Gepflogenheiten einen Serben nach Kärnten entsenden will, besteht die neue slowenische Regierung auf die Besetzung dieses Postens mit einem Slowenen. Dr. Dimitrij Rupel kündigte in einer Pressekonferenz in Ljubljana an, daß Slowenien der jugoslawischen Regierung bzw. dem Außenminister Dr. Hubert Požarnik als neuen Generalkonsul vorschlagen werde. Dr. Požarnik ist Vorsitzender der Demokratischen Partei Sloweniens und von Beruf Psychiater.

Vizepräsident Würschl für zweisprachige Schule an der Pädak-Übungsvolksschule

Für die Errichtung einer zweisprachigen Klasse an der Übungsvolksschule der Pädagogischen Akademie in Klagenfurt spricht sich Landes- und Schulratsvizepräsident Herbert Würschl aus. Bekanntlich hat der Verfassungsgerichtshof den Gesetzgeber aufgefordert, in Klagenfurt aufgrund des Bedarfs an einer öffentlichen Volksschule zweisprachigen Unterricht anzubieten. Eltern, die in Klagenfurt ihre Kinder für das kommende Schuljahr zum zweisprachigen Unterricht angemeldet haben, wissen aber bis heute nicht, wo der Schulstandort der zweisprachigen Unterrichterteilung sein wird.

Dazu stellte Würschl in einer Presseaussendung fest, daß die Eltern ein Recht haben, zu erfahren, wo ihre Kinder unterrichtet werden. Als pädagogisch und ökonomisch günstiger Standort erweist sich dafür die Übungsvolksschule an der

AG der Jugendorganisationen: Neutrales Alpen-Adria-Treffen, Absage an Haider-Jugendtreff!

Die Arbeitsgemeinschaft der Kärntner Jugendorganisationen erklärte in einer Pressekonferenz in Klagenfurt, daß sie als Mitveranstalter nach wie vor um die Durchführung des Alpen-Adria-Treffens mit zeitgenössischer Musik, kritischen Texten zum Thema Minderheiten-Mehrheit, dreisprachiger Moderation usw. bemüht ist, jedoch darauf besteht, daß es ein „neutrales Treffen, das nicht auf den 10. Oktober eingeht, bleibt.“ In erster Linie solle dieses Treffen die Möglichkeit bieten, verschiedene Kulturen kennen- und verstehen zu lernen.

Die Mitveranstaltung der AG der Kärntner Jugendorganisationen am 6. Oktober bedeute daher trotz der Einbindung in die offiziellen 10.-

HEUTE IM

SLOVENSKI VESTNIK

Die Seite für unsere deutschsprachigen Leser/innen

Zentralverband zu Landesregierungsbeschuß: Mißachtung der gesetzlichen Lage – Wahlkampf auf Rücken der Slowenen

Laut Aussendung des Zentralverbandes slowenischer Organisationen kommt die Ankündigung Haider's, im Herbst weder eine öffentliche zweisprachige Volksschule noch die zweisprachige Handelsakademie zu installieren, einer Erpressung gleich. „Haider führt schon Wahlkampf mit der Volksgruppe als Faustpfand und scheut auch davor nicht zurück, Gesetze zu mißachten“, heißt es in der Aussendung in der darauf verwiesen wird, daß laut Erkenntnis des Verfassungsgerichtshofes der Artikel 7 direkt anwendbar ist. Sollte es

im Herbst daher keine öffentliche zweisprachige Volksschule in Klagenfurt geben, muß mit entsprechenden Feststellungsklagen betroffener Eltern gerechnet werden.

Der Zentralverband lehnt diese Politik der wahltaktischen Manöver entschieden ab und fordert die Bundesregierung auf, ihre vertragliche Zusicherung bezüglich zweisprachiger Handelsakademie unverzüglich zu erfüllen und alle Vorkehrungen zu treffen, daß ab Herbst 1990 – entsprechend dem VfGH-Erkenntnis – zweisprachiger Unterricht in ganz Kärnten erteilt werden kann, wird in der Aussendung des Zentralverbandes slowenischer Organisationen/Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

abschließend betont.

Der Rat der Kärntner Slowenen meinte in einer Presseaussendung, daß der „Fluchtversuch aus dem rechten Eck“ der Kärntner Landesregierung durch ihren Beschluß auf Blockierung der Ausführung der Novelle zum Minderheiten-Schulgesetz völlig mißlungen sei.

„Die Verhinderung der zweisprachigen Handelsakademie wird der Kärntner

Dreifaltigkeit Haider – Zernatto – Ambrozy trotz ihrer unappetitlichen Vorwahlkampftrümpfer nicht gelingen“, sagte Sekretär Pipp, „dafür ist allein der Bund zuständig und hier gibt es klare Vereinbarungen.“ Daher appelliere der Rat der Kärntner Slowenen an Bundesministerin Hawlicek die Dinge klarzustellen und die Errichtung der zweisprachigen HAK unverzüglich per Erlaß zu dekretieren.

Harte Kritik auch der Grünen

Zum neuerlichen Konflikt Haider's mit der Bundesregierung in der Schulfrage stellt die Grüne Alternative Kärnten in einer Aussendung fest, Haider habe als Landes-

hauptmann von Kärnten die Aufgabe den Interessen der BürgerInnen dieses Landes nachzukommen und sich nicht an seinen Aufgaben in Kärnten durch „Herumtaktieren in der Bundespolitik vorbeizuschwindeln“.

NR-Kandidatin Ingrid Zablatnik forderte die Landesregierung auf, nicht ein weiteres Schuljahr vorsätzlich zuzuwarten. Weiters sei auch dem Erkenntnis des Verfassungsgerichtshofes inhaltlich Rechnung zu tragen.

Die Haltung des SPÖ-Vorsitzenden Dr. Peter Ambrozy kritisiert der Pressesprecher der Grünen, Hubert Budai, mit der Aussage, daß sich dieser zum Erfüllungsgehilfen Haider's machen lasse“.

Oman-Ausstellung in Kostanjevica

Der Maler Valentin Oman stellt ab heute, Freitag, in der Galerie Božidar Jakac in Kostanjevica in Slowenien seine neuesten Werke aus. Die Eröffnung der Ausstellung erfolgt um 19. Uhr durch den Ministerpräsidenten der Republik Slowenien, Lojze Peterle.

100 Jahre

...wurde am vergangenen Sonntag das slowenische Wirtschaftsunternehmen „Posojilnica-Bank Podjuna“ in Eberndorf/Dobrola vas. Zum Festakt, in dessen Rahmen eine Büste von Janez Šumah,

des Gründers der Spar- und Darlehenskasse, Mitbegründers des slowenischen Kulturvereines in Eberndorf sowie langjähriger Bürgermeister von Eberndorf enthüllt wurde, waren viele Festgäste aus dem ganzen Jauntal/Podjuna erschienen.

Slovenski vestnik
2x wöchentlich

Hochschülerschaft: Harte Kritik an Cap/Marizzi-Aussagen

Scheinbar vom Wahlkampf ausgelöst, wurde während der vergangenen Tage einmal mehr die Problematik zugewanderter Ausländer nach Österreich zum Thema gemacht. Die Hochschülerschaft der Uni Klagenfurt/Celovec erklärt dazu in einer Presseaussendung, daß „diesmal leider die Sozialistische Partei Österreichs mit der Forderung ihrer Sekretäre Cap und Marizzi nach Wiedereinführung des Visumzwanges für Polen den leidigen Visa-Reigen eröffnet hat. Dies obwohl einer der Grundsätze der Österreichischen Sozialdemokratie der Internationalität ist. Schwierigkeiten mit Schwarzarbeit und Schwarzmarkt dürfen nicht mit restriktiver Sichtvermerkspolitik zu lösen versucht werden,“ heißt es in der

Presseaussendung.

Die Hochschülerschaft an der Universität Klagenfurt fordert die SPÖ daher auf, demokratische und menschengerechte Lösungen für anstehende Probleme in Zuge der Zuwanderung zu finden und zu realisieren. Keinesfalls kann die zur Zeit angestrebte Fremdenpolitik im Stile rechtskonservativer Fremdenfeindlichkeit als Lösung akzeptiert werden.

Der neuerliche Beweis, Österreich im Rahmen der EG-Anschlußdiskussion, gleichsam im vorauseilendem Gehorsam, zum „Bollwerk“ gegen den Zuzug osteuropäischer Arbeitssuchender zu machen, ist peinlich und muß schärfstens verurteilt werden, meint abschließend die Hochschülerschaft an der Uni Klagenfurt/Celovec.

Diözesan-Ausstellung auf Schloß Strassburg

Wie in den vergangenen Jahren, findet auch heuer auf dem Schloß Strassburg im Gurktal eine Ausstellung der Diözese Gurk statt. Sie befaßt sich in vielfältiger und umfassender Weise mit dem Thema der Denkmalpflege. Die Ursachen für den Verfall und die Zerstörung von Kunstdenkmälern werden dabei ebenso aufgezeigt wie die Möglichkeiten zu ihrer Erhaltung und Rettung.

Von Raum zu Raum wird der Betrachter mit den unter-

schiedlichsten Disziplinen der Denkmalpflege im Bereich der Kunst und des Kunsthandwerks konfrontiert. Diese umfassen in breitem Bogen die Außen-, Innenarchitektur, Plastik, Altarbaukunst, Malerei, Glasmalerei und verschiedene kunstgewerbliche Techniken.

Die Ausstellung ist bis 30. September täglich durchgehend von 9.00 bis 17.00 Uhr geöffnet.

Med nami povedamo

piše dr. Štefka Vavti

NAŠA „NOVA“
ŽENSKA
STRAN

Pred nekaj tedni sem se z nekim prijateljem pogovarjala o ženskih kotičkih, straneh ipd. v našem časopisju. „Vse bi bilo treba pisati tako, da se čutijo nagovorjene tudi ženske“, je dejal, „potem jih ne bi bilo treba potiskati v kotičke...“

Njegovo stališče mi je dalo misliti: naj ženska stran pomeni, da žensko zreduciramo na eno stran? Je boljše, da je sploh ne vpeljemo?

Ženska stran – do tega zaključka sem prišla vsaj jaz – ne pomeni, da ženske vsa druga vsebina v časopisu ne bi smela nagovarjati, vendar pa mislim, da nas moški v naši družbi (tudi med Slovenci) dostikrat potiskajo v ozadje, tako da nam je taka stran, ki postavlja v ospredje naše specifične ženske probleme, potrebna.

Odslej boste torej v Slovenskem vestniku vsakih štirinajst dni našle stran, ki bo obravnavala različna ženska vprašanja – o temah, s katerimi se bomo ukvarjali, pa boste – to si želim – soodločale tudi ve, naše bralke.

Na ženski strani boste pod rubriko „Med nami povedano“ redno našle/stolpec, v katerem bom skušala kritično ocenjevati in presojati probleme, ki jih imamo ženske na različnih področjih družbenega in zasebnega življenja.

Glede vsebine „naše“ strani pa se veselim vašega sodelovanja: možno je prav vse: od predstavitev umetnic, političark tja do receptov (če si jih želite) in drugih drobnih nasvetov. Na tej strani danes najdete vprašalnik z raznimi predlogi: lahko si torej izberete, kaj želite brati!

Mislim, da tudi med nami Slovenci/kami – ali pa še posebej! – obstaja nevarnost, da je ženska potisnjena v ozadje, v hišo, v kuhinjo in k vzgoji otrok...

Celo v naših osrednjih organizacijah imajo ženske največkrat vlogo „strežnic“ moškim: sekretarke, voditeljice otroških skupin ipd.

Rada bi zbujala nezadovoljstvo – morda pa se bo v bodoče kaj spremenilo!

Lani je v Založbi Drava izšla knjiga Maruše Krese-Weidner, ki nosi naslov „Danes“. Pred štirinajstimi dnevi pa je avtorica brala iz svojih del pri Joklnu. Pesnica v svoji liriki ponuja bralcem/kam sliko ženskeinega vsakdanjika.

Delavnik
med pralnim
strojem in
Spinozo

dr. ŠTEFKA VAVTI

Maruša Krese-Weidner vstopi v Kulturno taberno pri Joklnu; dobro uro je zamudila. Branje je bilo napovedano za ob pol devetih zvečer, zdaj pa se kazalca bližata deseti. Zadrege ji je zarisana na obrazu, vsa njena postava se opravičuje: – Žal mi je, z morja prihajam, vreme... zakasnila sem se.

Njen vsakdan ji je prekrizal načrte.

Ali bo zdaj še brala? se sprašujem. Videti je utrujena od dolge vožnje. Lije ko iz škafo. Da, se je odločila, brala bo.

O njenem življenjepisu ni veliko povedati: njen rojstni dan ostaja skrivnost. V zbirki njenih pesmi („Danes“) je namesto življenjepisa mogoče prebrati nekaj izvlečkov iz njenega dnevnika: 15. september 1963... mama mi je potrgala vse slike Beatlesov s stene ... ali me bo kdaj razumela...

Sklepam, da je bila takrat pubertetnica. Zdaj ji bo kakih 40 let.

Prešla je veliko sveta: London, Avstralija, Združene

države Amerike, Izrael. Zdaj živi v Nemčiji. Nedavno se je preselila iz Tübingena v Berlin. Rojena je v Ljubljani. Tri otroke ima. Doživela je brodolome v več zakonih.

Njen vsakdan in njeno doživljanje skušam spoznavati ob branju njenih pesmi. Za načrtovani pogovor je zmanjkalo časa – preveč se je zakasnila.

Med njenimi verzi najdem nekatere, ki mi zvenijo kakor iz mojega vsakdana. Smo si ženske tako podobne?

Hrepenenje po intenzivnosti

„Maruša Krese-Weidner podaja stenograme delavnika med pralnim stojem in Spinozo, kar počenja brez patosa, z zadržano žalostjo in blagim humorjem. Nobenih velikih besed, nobenih mučeniških drž, nobenih grandioznih načrtov za izboljšanje sveta, ki jih moški tako ljubijo. Tu je vse preprosto; tu vlada jezik, ki si ne lasti oblasti, tudi ni naštetih nobenih žrtev in ničesar ni žrtvovanega,“ tako doživlja in interpretira pes-

nico Ilma Rakusa (v knjigi „Danes“).

„Tu hrepenenje po intenziteti in žaru, tam gospodinjski delavnik – iz te shizofrenije ostaja za pesnico pogosto le še pot v pravljico...“

Ali niso to nasprotja, ki jih v svojem vsakdanju doživljam tudi jaz? Jih doživljate tudi ve, bralke? Nezaodovoljstvo z gospodinjskim delavnikom? Vsakodnevne frustracije med svojimi štirimi stenami: pospravljanje, otroci, morda še poklic in in in. Je to res vse, kar nam ponuja življenje? Ne hrepenimo po nekaj več?

„Za Marušo Krese-Weidner ni danes nič drugače kot je bilo od vekomaj“, pravi literarna kritičarka Virna Lešnik.

„Tudi ta ženska podleže skušnjavi materinstva, privilegiju rojstva, vendar je rojstvo ne odreši... materinstvo pomeni statiko... Toda v njej:

...je preveč za zakon in otroke,

... je preveč za gospodinjo,

... je preveč za frauen-gruppe,

... je preveč za sestro mojo.

Vsega je premalo.

(iz njene pesmi)

Jutro

Jutro je,
mogoče je že
prepozno...

Rada živim,
mogoče bi šla po
sveže mleko...

Težko čakam svežih
otroških obrazov,
mama, me pelješ
v šolo...

Oh, ko bi bila za
minuto sama.
Mama, ali me imaš
kaj rada?

Nekaj otrok, sive lase
in trpljenje

Maruša Krese-Weidner govori v svojih pesmih izključno v svojem imenu (subjektivno!), pripoveduje, kakšna je „resnica“ iz ženske pozicije:

Iz zakonov poberem vse najboljše. Nekaj otrok, sive lase in trpljenje.

*Sanje pustim,
avto si vzamem.*

(iz njene pesmi)

Pesnica govori o strahu, ljubezni, odpovedi, prizanesljivosti, žalosti, sreči... O občutkih, ki jih doživljamo dan za dnem tudi mi: C'est la vie – takšno je pač življenje.

Govori pa tudi o brezupu: *Mama, nikdar mi nisi povedala, kaj narediš, ko ne moreš več.*

(iz njene pesmi).

„Ne morem več!“, tako bi lahko vzdihnila tudi marsikatera izmed nas; preobremenjena od pričakovanj, ki jih imajo naša družba, naši otroci, naš narod, naš poklic, naše gospodinjstvo, naši možje in in in.

Na novi ženski strani si želim obravnavo tehlih tem:

(ocenjujte s številkami od 1 do 10: me zelo zanima = 1, me sploh ne zanima = 10)

☐ Portreti slovenskih žena (umetnic in tudi drugih, ki počnejo kaj posebnega)	☐ Recepti
☐ Predstavitev ženskih projektov na južnem Koroškem (društva, ki so v pomoč ženskam...)	☐ Kratki teksti, oz. pesmi znanih avtoric
☐ Delovni trg za ženske: predstavitev poklicev, ki še niso tako poznani	☐ Drobnih nasveti za varovanje okolja
☐ Krajše reportaže o aktualni modi	☐ Nasveti za vzgojo otrok, nasveti psihologa, zdravnika
☐ Ženska v politiki: predstavitev političark na Koroškem	☐ Ženska v tretjem svetu
	☐ Drugi predlogi:

Izpolnjen vprašalnik, prosimo, pošljite na: Slovenski vestnik, Tarviserstr. 16, Celovec, pod šifro „Ženska stran“. Veselilo bi nas, če bi izpolnili še tele osebne podatke:

Starost:

Poklic:

Izobrazba:

Redna bralka Slovenskega vestnika: da ne

Po končanem delu so se terice in fantje poveselili. Ženinovo snubljenje nevesta na šaljiv način zavrne.

Sliki: Rulitz

Izvirna folklor in plesi: Babja hojset v Žitari vasi

FRANC RULITZ

V ljudski šoli v Žitari vasi je preteklo nedeljo številna publika prisostovala izrednemu folkornemu dogodku. Plesna skupina Slovenskega prosvetnega društva „Trta“ je pripravila celovečerni program ljudskih plesov. Višek pa je bila „Babja hojset“, plesni gledališki prizor na osnovi starih domačih običajev.

V „Babji hojseti“ so mladi plesalci in plesalke zaplesali plese izpred 60, 80 in celo 100 let, kot takrat, ko so na kmetih z veseljem zaključili teriteve, prejo, ličkanje, žetev ali se poveselili ob kakem prazniku. Vanjo so vključeni plesi kot hojsetni štajriš, camarjev štajriš, šentlipški štajriš, raspa, mazurka in povštertanc. Da bi bilo vse še bolj pristno in tako kot v takratnem času, je koreograf Zdravko Haderlap pri sestavljanju „Babje hojseti“ med plese vnesel tudi simbolične igre, šale in petje.

Poleg Haderlapa so pri zbiranju materiala za oblikovanje te predstavitve ljudskih plesov sodelovali še nekateri prejšnji člani folklorne skupine. Domačini so za to folklorno gledališče tudi marsikaj storili, saj so sami šivali ali „cimprali“, darovali in posodili. „Trice“, ki služijo za prikaz teritve, so npr. našli na podstrešjih kmečkih hiš.

Teritev je tudi prva slika „Babje hojseti“, predelava lanu se nadaljuje s prejo, nato pa s tkanjem platna. Delo se je ponavadi začelo jeseni in se končalo spomladi, pogosto z veselico. Žitrajčani so vse to ponazorili na odru in nazadnje se je na konju pojavil ženin „sonce“. Dekle so za ta večer oblekli v nevesto „mesec“ in začelo se je snubljenje za šalo. Pestro dogajanje na

odru s smehom in igrami (popper tovtč, ježa bost) je prav blizu resničnemu poteku zabave v kmečkih izbah ali na skednjih pred 100 in več leti.

Poleg „Babje hojseti“ so člani folklorne skupine zaplesali še venčke koroških, gorenjskih in belokrajinskih plesov, med njimi pa so belokrajinski zaradi nenavadnih belih nošenj zbudili posebno zanimanje.

Največ posla okrog vaj, primernih oblek in pripomočkov je opravila Slavka Kukovica, pomagala pa ji je Brigita Pesjak. Skupina, ki pleše v tej sestavi šele leto in pol, je sestavljena iz 15 parov, spremljata pa jo dva harmonikarja, Akordeon igra Konrad Onitsch, štajersko harmoniko pa Emil Karizel.

Pred nabito polno avlo obi-

skovalcev je nastopil še moški zbor „Valentin Polanšek“ z Obirskega, za pozdrav pa je zapel tudi moški zbor domačega društva „Trta“. Predsednik Mirko Ogris je lahko med obiskovalci pozdravil dva avtobusa Nizozemcev in Nemcev. Ravnatelj Franc Kukovica, ki je posamezne točke sporeda povezoval in razlagal, je gostom tudi na kratko predstavil položaj manjšine na vasi in v deželi.

Z „Babjo hojsetjo“ smo videli folklorni prikaz brez kičastih primesi. Mladim plesalcem in plesalkam ter vsem sodelujočim, ki so na pristen način oživili in prikazali pomemben del naš ljudske kulture, enkratne ljudske plesne, ki ta čas nimajo para na Koroškem, pa je treba iskreno čestitati.

Konj, ki ga „martrata“ kovač in šintar.

„mladje 69“: nov začetek je obetaven

„Idealizem kot gonilna sila pri delu je preživet“, meni glavna urednica pravkar izšle 69. številke „mladja“ Maja Haderlap v uvodni besedi in tako razlaga skoraj dveletni molk te osrednje kulturnopolitične revije (ne samo) koroških Slovencev. Dve leti je trajalo, da je nova številka zagledala beli dan. Rok priprav je bil pomemben in nujen, saj ob tem ni šlo samo za izdajo neke nove številke, marveč za izdelavo nove kulturnopolitične koncepcije, ki šele omogoča smotrno nadaljnje izhajanje revije, ki se po svoji samoumevnosti smatra za glasilo „literature, umetnosti in družbenih vprašanj“. In tako naj profesionalizem nadomesti idealizem – zlasti kar se tiče gmotnega zagotavljanja nadaljnega obstoja „mladja“ ter dejansko profesionalnega uredništva – brez česar redno izhajanje zahtevne revije ni mogoče.

dr. FRANCI ZWITTER, ml.

Pričujoča številka že podčrtuje „tesno, okrepljeno sodelovanje s kolegi in kolegicami iz Italije“ s katerimi, kakor meni Haderlapova v uvodni besedi, „nas povezuje jezik, literatura, umetnost, izkušnje manjšine, nezadovoljstvo in potreba po publiciranju.“

Prav to tesnejše sodelovanje gre gotovo prisojati tudi novim političnim pogojem v Evropi – vsiljuje se pojem Alpe-Jadran –, ki zahtevajo nov pogled tudi na slovensko literarno in umetniško ustvarjalnost ter njena izhodišča.

To vprašanje tematizira ljubljanski strokovnjak Tomaž Toporišič v svojem prispevku „Pesniški imaginariji osemdesetih let“, v katerem obravnava poezijo Haderlapove, Lipuševe ter Hafnerja, ki jih je, kakor poudarja, treba videti v odnosu do nemških (in drugih) ustvarjalcev in ki se ob tem povzdignejo nad raven „pesniškega amaterizma“.

Verjetno ni slučaj, da je skoraj v sredini (in s tem v središču) zvezka objavljen pogovor tržaške sodelavke „mladja“ Barbare Gruden z italijanskim pisateljem in literarnim znanstvenikom Claudijem Magrisom. Magris – izumitelj kulturnopolitičnega pojma „srednja Evropa“ – v tem pogovoru razlaga svoja gledanja na politični razvoj v (vzhodni) Evropi ter si beli glavo, ali je življenje ob meji obogatitev ali prekletstvo za človeka ali oboje. Nastaja vtis, da Magrisova slika sveta hkrati botruje novi mladjevski koncepciji.

Ivanka Hergold predstavlja v prevodu italijanskega avtorja Umberto Sabo, Fabjan Hafner Avstrijca Walterja Gronda. Ta vrsta predstavitve avtorjev sosednih narodov se je obnesla že v preteklem času, tem bolj razveseljivo pa je, da „mladje“ zdaj omogoča tudi konfrontacijo z italijansko literaturo.

„Nove poglede na koroški plebiscit“ odpira v svojem prispevku zgodovinar Teodor Domej – Fedja; v njem ne osvetljuje toliko plebiscit in „obrambne“ boje, marveč predvsem politične spremembe tako v Avstriji kot tudi v Jugoslaviji v obdobju med 1918-1920, ki so

nedvomno vplivale na izid plebiscita in ki jih je doslej tozadevno zgodovinarje zanemarjalo. Domejeve teze ne zaslužijo zgolj pozornosti, temveč morajo biti izhodišče za nova zgodovinska raziskovanja.

Za konec: kar se tiče izvirnih leposlovnih besedil v „mladju“, je spet opaziti strah koroških avtorjev pred prozo. Cvetka Lipuš, Maja Haderlap in Jani Oswald so zastopani z liriko – Oswald se približuje meji, kjer je težko razlikovati med ironično literaturo in literarno ironijo, ali ima bralca za bebeca ali se sam dela bebeca. Vsekakor zabavljiva literatura, ob kateri pa vedno obstaja nevarnost, da postaja sama sebi namen. Dadaizem, doslej pri Slovencih neznan, (nevarno) vzdigne glavo.

Tržačanom je več za vsebinsko izpoved in realistični slog kot za lirični svetobol. To velja vsaj za besedila Marka Sošiča in Marka Kravosa; zlasti Kravosov prispevek „Pasja taca“ je uspeła mešanica umetnostne pripovedi in političnega esejja za obdobje povojne Italije, ki se dosti ne razlikuje od avstrijskih tozadevnih izkušenj.

Občutek za ironijo kaže tudi tekst Braneta Bitenca, „Mesto“, ki zlasti prepričuje po vrinjenih angleških stavekih, ki ironizirajo stališče jaz-pripovedovalca in relativirajo njegovo samogotovost.

Rubrika „Nove knjige“, ki se ne zadovoljuje z napovedovanjem novih izdaj pri (koroških) slovenskih založbah, izpolnjuje dosedanje vrzel, saj je opaziti prizadevanje piscev za čim obširnejšo recenzijo novih publikacij. Namesto samega hvalisanja bi bila dokaj na mestu tudi ostrojezična polemika.

Likovno umetnost – o kateri si naj vsak bralec sam ustvarja svoj vtis – je za to številko prispeval Rudi Benetik.

Za zaključek: uredništvu je želeli uspehov, potrpežljivosti, sodelavcev, potrebne gmotne podpore in – dovolj idealizma, kajti brez njega, četudi se strinjam, da ne more biti „gonilna sila“, in čeprav se izpostavljam očitku staromodnosti, celo konzervativizma, ne bo šlo.

Tudi ta pričujoča številka dokazuje idealizem, ki ga uredniki imajo, hočejo ali nočejo.

Posojilnica-Bank Podjuna praznovala visok jubilej:

100-letnica v znamenju optimizma za bodočnost in ustanovitelja Šumaha

V znamenju optimističnega pogleda v prihodnost so v nedeljo v Dobrli vasi tamkajšnji slovenski zadružniki in občani praznovali 100. obletnico ustanovitve prve slovenske posojilnice v občini, ki se sedaj imenuje Posojilnica-Bank Podjuna in šteje med najsodobnejše bančne ustanove v Podjuni. Ob jubileju so njenemu ustanovitelju Janezu Šumahu na dvorišču posojilnice postavili spomenik v obliki doprsnega kipa.

IVAN LUKAN

Predsednik upravnega odbora Posojilnice-Bank Podjuna Martin Wastl je na praznovanju 100-letnega obstoja dobrolske posojilnice pozdravil veliko število častnih gostov, med njimi predsednika Zveze slovenskih zadrug na Koroškem Miha Antoniča, župana Josefa Pfeifferja, predsednika trgovske zbornice za okraj Velikovec Hasseja, predstavnika ZSO Janeza Wutteja-Luca ter dr. Gustava Brumnika, predsednika NSKS dr. Grilca, zastopnika slovenske banke na Opčinah pri Trstu, častnega predsednika posojilnice Štefana Sienčnika ter zastopnike sosednjih posojilnic in tudi drugih bank iz občine oz. Podjune.

Martin Wastl je v svojem slavnostnem govoru orisal 100-letno zgodovino današnje dobrolske posojilnice, ki je bila ustanovljena dne 27. junija 1890 kot „Hranilnica in posojilnica v Sinči vesi“ pod vodstvom kmeta Janeza Šumaha v smislu akcije samopomoči slovenskih kmetov in delavcev, preko najbolj cvetoče dobe (od I. 1900 do začetka prve svetovne vojne), težkega medvojnega časa, prisilne priključitve k nemški „Sparkasse“ do ponovne ustanovitve leta 1946 pod vodstvom požrtvovalnih zadružnikov Janeza Kusterja, Štefana Sienčnika in Franca Rutarja.

Po pogledu v preteklost in zahvali vsem, ki so pripomogli k ohranitvi in pozitivnemu

razvoju posojilnice, je predsednik Wastl poudaril, da lahko zadružniki danes z optimizmom gledajo v prihodnost, da pa bo treba sprejeti izziv časa in obdržati korak z razvojem, ohraniti zadružno zamisel ter samostojnost posojilnice in da se bodo morale slovenske posojilnice med seboj še tesneje povezati. „Naša bodočnost pa je odvisna tudi od združne zveze v Celovcu, saj bo pri tem odločilno, koliko bodo tam upoštevali naše želje in podpirali naše načrte“.

Predsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu Miha Antonič je v svojem govoru prav tako izpostavil velike zasluge zadružnikov od ustanovitve posojilnice do danes, opozoril pa je na dejstvo, da sedanji čas in razvoj zahtevata od vsakogar visoko angažiranost in usposobljenost. Antonič pa je v svojem govoru poudaril tudi narodni pomen slovenskega bančništva na južnem Koroškem in dejal, da gospodarsko močna narodnostna skupnost nikoli ne bo v nevarnosti, da bi od nje preostala le še folklorna skupina.

Predsednik domačega Slovenskega prosvetnega društva „Srce“ Andrej Sturm je v svojem nagovoru izpostavil ustanoviteljsko in pionirsko delo Janeza Šumaha, ki ni bil samo ustanovitelj posojilnice, temveč tudi župan dobrolske občine, v času njegovega županovanja pa so gradili tudi Narodni dom. Nadalje je bil

Šumah tudi pobudnik ustanovitve „Slovenskega katoliškega izobraževalnega društva v Dobrli vasi“ in tako na več področjih prispeval h krepitvi slovenskega življa ter k boljšim življenjskim pogojem vseh občanov. „Janez Šumah nam je zapustil več kot le gmotno premoženje, saj je tudi danes zgled vsem kulturnim delavcem in Slovencem,“ je svoj nagovor zaključil Andrej Sturm.

Višji vladni svetnik dr. Pavle Apovnik, podpredsednik upravnega odbora Posojilnice-Bank Podjuna, ki je ob 100-letnici uredil tudi obsežno brošuro z vsemi pomembnejšimi podatki dobrolske posojilnice ter zanimivim prispevkom zgodovinarja dr. Avguština Maljeja o pomenu slovenskih hranilnic in posojilnic na Koroškem, pa je pred slovesnim odkritjem doprsnega kipa Janeza Šumaha (1844 - 1912) udeležencem jubilejne prireditve predstavil njegovo osebnost in življenjsko delo. Kip je ustvarila akademska kiparka Mojca Smerdu iz Ljubljane.

Pozdravne besede in priznanje ob jubileju sta izrekla še župan, deželni poslanec Josef Pfeiffer, ki je slovensko banko ocenil kot „solidnega in korektnega partnerja ter enega glavnih stebrov podjunskega gospodarstva“, ter Stefan Hasse, ki je zadružnikom čestital v slovenščini.

Bogat kulturni spored jubilejne prireditve pa so oblikovali Mešani pevski zbor „Srce“, otroci SPD „Srce“, moška pevski zbor „Vinko Poljanec“ iz Škocijana in „Trta“ iz Žitare vasi, Mešani pevski zbor „Danica“ iz Šentprimoža, vokalni ansambel „Lipa“, godba iz Šmihela ter „Podjunski muzikantje“.

Doprsni kip Janeza Šumaha, ustanovitelja „Hranilnice in posojilnice v Sinči vesi“, predhodnice Posojilnice-Bank Podjuna, ki je v nedeljo praznovala 100-letnico obstoja.

Kako deliti plebiscitne denarje?

Za nekatere predstavnike občin je skoraj najvažnejša tema v zvezi z obletnico plebiscita vprašanje razdeljevanja denarnih sredstev iz tako imenovanega „plebiscitnega daru“. Po eni strani je to razumljivo, saj večina občin tudi sicer nujno potrebuje posebne subvencije dežele, da lahko opravlja najosnovnejše komunalne dejavnosti. Po drugi strani pa je prišlo do zapletov in prerakanj prav zaradi populističnih napovedi in obljub raznih deželnih politikov, ki so vsaki občini obljubljali vse. Glede na to pač, v kateri občini so se „mudili“...

Kljub temu pa so obstajali tudi pametni predlogi kot npr., da bi dežela dodelila te denarje za izvedbo raznih projektov (npr. samostana v Dobrli vasi, smučišča na Peci...), s čimer bi predvsem gospodarsko šibek okraj Velikovec dobili večino teh sredstev. Toda takoj za tem so se oglasili predstavniki mestnih občin Celovec in Beljak, ki zahtevajo razdelitev denarja iz „daru“ po številu prebivalcev v posamezni občini. Po tem ključu bi seveda največ prejeli mestni občini, medtem ko bi za manjše in že tako ogrožene občine ostale le plebiscitne „drobtine“.

Zadnja beseda v tem sporu še ni izrečena, kaže pa, da bosta mestni občini uspeli. Na to kaže dejstvo, da posamezne občine zdaj v svojih proračunih lahko izhajajo le iz proporcionalnega prispevka. Za Dobrolo vas npr. bi to pomenilo vsajčasno ustavev obnove samostana: namesto obljubljenih 15 bo občina zdaj dobila le dva in pol milijona, to pa bo porabila za otroški vrtec in gasilski dom v Kazazah. Odbornik EL Tine Wastl pa je prav v tej zvezi dregnil v občutljivo rano večine komunalnih politikov na dvojezičnem ozemlju: „Za Avstrijo so glasovali tudi Slovenci. Torej bi morala občina s temi sredstvi urediti tudi dvojezično skupino v otroškem vrtcu...“

Toda izpolnitev te zahteve je očitno še zelo daleč. V isto smer gre tudi sklep žitajskega občinskega sveta, da bo občina sodelovala na desetooktobrskih prireditvah, pa čeprav imajo spet enak karakter kot vsa leta nazaj. Prezrli so tudi svarilo odbornika Tomija Petka (EL), da na „Ulrichsbergu nimamo kaj marširati.“ Zakaj torej „borba za plebiscitni dar“, če pa v ozađu ni nikakršne zavesti?

-ma

Valentin Oman razstavlja v Kostanjevici

Koroški Slovenec, slikar Valentin Oman (slika), ki iz protesta proti deželnemu glavarju Haiderju že leto dni ne razstavlja več na Koroškem, s tem večjo intenzivnostjo in z velikim uspehom pa v celotnem prostoru Alpe-Jadran in drugih evropskih kulturnih središčih, bo od danes, 22. junija 1990, razstavljal svoja najnovejša dela v Sloveniji, v Lamutovem likovnem salonu galerije Božidarja Jakca v Kostanjevici na Krki. Slovesno odprtje razstave bo danes ob 19. uri, opravil pa jo bo predsednik slovenske vlade Lojze Peterle.

Slovenski okteti 15. julija v Beljaku

Slovenski okteti je junija nastopil v okviru konference CIRCUM na osnovi dogovora s celjsko Kovinotehno, letošnjim pokroviteljem, ter preteklo sredo začel tradicionalne „Rabske glasbene večere“ s svečanem koncertom v tamkajšnji katedrali. Danes pa izvaja koncert na gradu Štatenberg (viteška dvorana) v okviru rednega sodelovanja z industrijo IMPOL, večletnim sponzorjem okteta.

Sledili bodo koncerti v ljubljanskem Cankarjevem domu, na Ptuj, v župnijski cerkvi v Opatiji, 11. julija v znani cerkvi sv. Donata v Zadru, v kristalni dvorani zdraviliškega doma v Rogaški Slatini in v Poreču.

15. julija bo Slovenski okteti z Nicolaieom Geddo izvedel izbran spored (Gounod, Haydn, Schumann, Abt, pesmi slovanske pravoslavne liturgije in popularne ruske narodne) v Beljaku v okviru mednarodnega glasbenega festivala „Koroško poletje“, 16. julija pa v Ljubljani (38. Mednarodni poletni festival).

Čestitke

Dr. Herbert Paulitsch, doma na Obirskem, je uspešno zaključil diplomatsko akademijo na Dunaju. SPD „Valentin Polanšek“ mu k temu pristrčno čestita in mu na novem službenem mestu v Linzu želi veliko uspehov. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Športniki SŠZ tokrat poraženi...

Letošnje športno srečanje na Jesenicah

Srečanja slovenskih športnikov iz obmejnih dežel so na razpotju. Tak vtis je nastal vsaj na 14. srečanju pretekli konec tedna na Jesenicah. Dvodnevno srečanje so skrajšali in vse tekme odigrali v enem dnevu, pri panogah pa je manjkalo šah.

Pred tekmovalcem so se sestali funkcionarji sodelujočih organizacij, to so predstavniki Zveze slovenskih športnih društev v Italiji (ZSSDI), Slovenske športne zveze Celovec (SZZ), Porabja/Monoštra (Madžarska) in Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije (ZTKO). Posveta se je udeležil tudi namestnik ministra za šolstvo in šport Zoran Bizjak.

Beseda je tekla o že znanim predlogu za zimsko srečanje, morda v Zahomcu, o vključitvi najmlajših in starejših ter nasploh o pomembnosti srečanj Slovencev, ki so razdeljeni na štiri države. Predsednik SŠZ dr. Druml je

pri tem posebej opozoril na nespretnosti novih vladnih predstavnikov Slovenije pri kontaktih z uradnimi avstrijskimi oblastmi. Namestnik ministra je pokazal za to posebno zanimanje in obljubil, da bodo v republiškem sekretariatu še nadalje podpirali zamisel športnih srečanj, saj sodelovanje Slovencev preko meja pojmujejo v smislu enotnega „telesnokulturnega“ prostora.

V tekmovalnem delu pa koroški Slovenci nismo bili kaj prida uspešni. Namiznoteniška ekipa sploh ni nastopila, deloma zaradi službene zadržanosti, deloma zaradi poškodb. Nogometaši so pristali na zadnjem mestu (ZSSDI-SŠZ 4:2, Porabje-SŠZ 4:1). Vzrok za to so bile menda posledice praznovanja mature raznih igralcev. Tudi v ženski odbojki so dijakinje slovenske gimnazije dvakrat podlegle (Jesenice-SŠZ 2:0, SŠZ-ZSSDI 0:2).

Mondiale v Italiji: odločitev je padla!

Andreas Ogris je rešil Avstrijo s prvim golom proti ZDA. Drugi zadelek je dosegel Gerhard Rodax; od avstrijskih napadalcev je tako ostal prazen rok samo Toni Polster. Z izidom 2:1 za reprezentanco Avstrije so se začele raznovrstne špekulacije, kajti v naslednje kolo je bilo možno napredovati tudi s samo dvema točkama.

Tekmovalna v posameznih skupinah so se včeraj zvečer – po našem uredniškem zaključku – končala; z maksimumom šestih točk so iz skupine A napredovali Italijani, katerih obramba še ni dovolila zadetka. V skupini B je bil presenetljivo prvi Kamerun, v skupini C pa Brazilija pred presentljivo dobrimi nogometaši iz Kostarike. V skupini D so Jugoslovani zasedli drugo mesto za Nemci, po slabem startu so se Ivković, Vujović, Jozić, Pančev znašli in zmagali proti Arabiskemu Emiratom kar s 4:1.

Avstrijci pa so do zadnjega upali na primeren izid tekem v skupinah E in F, da bi s svojima pičlima točkama in negativnim razmerjem golov (-1) še prehiteli kakega nesrečnega in se uspeli uvrstiti v krog šestnajstih reprezentanc.

V primeru žreba se ji je ponujala le še Škotska zaradi enakega števila točk in razlike v golih ter Urugvaj in vse reprezentance v skupini F.

Če pa avstrijsko enajsterico sodimo po igrah, ne glede na včerajšnji razplet, moramo priznati, da je eno najslabših moštev in da bi se ji bolj prilegalo spremljanje nadaljnega poteka svetovnega prvenstva na televizijskih ekranih doma.

F. Rulitz

Naročite „Slovenski vestnik!“

Vzdušje...

Če dogajanje na igrišču gledalce dolgočasi, se zaposlujejo s čem drugim. Tako je bilo tudi v Stadio Friuli v Vidmu, kjer je 35 tisoč gledalcev na tekmi Španija : Urugvaj (0:0) sodelovalo v tako imenovanem mehiškem valu. Številni Korošci, med njimi smo opazili tudi predsednika KSOO mag. Petra Waldhau-serja, urednika ORF Marjana Velika in glavnega urednika SV Ivana Lukana, so izkoristili bližino tekme „Mondiala 90“ in se peljali „gledat svetovno prvenstvo“.

Navijači iz Južne Amerike so z bobni poskrbeli za vroče ritme, morje plapolajočih španskih zastav pa je zagotovilo izredno vzdušje, katerega niso mogle preprečiti niti dvakratne varnostne kontrole in prepoved alkoholnih pijač.

F.R.

Namestnik ministra za izobraževanje in šport Slovenije Zoran Bizjak v razgovoru z odbornikom SŠZ Danilom Prušnikom in predsednikom SŠZ Ludvikom Drumlom.

Osemindvajsetič razgrnili zeleni prt

Med 11. in 13. junijem se je za zeleno mizo na slovenski gimnaziji skupno s profesorji izpitne komisije zbralo 14 maturantk in maturantov 8. a (razrednik prof. dr. Janko Zerzer) in 18 kandidatov/inj 8. b razreda (razrednik prof. Janez Zwitter-Tehovnik). Prvim je predsedoval pri-

stojni strokovni nadzornik vštvs. dr. Anton Feinig, 8. b razredu pa – zaradi nadzornikovega sina, ki je opravljal maturo – ravnatelj mons. dr. Stanko Cegovnik. Letošnjim kandidatom sta se pridružila še dva kandidata, zamudnika iz prejšnjega letnika.

Od skupno 34 kandidatov

in kandidatk jih je maturo uspešno opravilo 29. Ostali bodo v jesenskem roku ponovno opravljali zrelostni izpit iz enega ali dveh predmetov.

V 8. a razredu je maturo z dobrim uspehom opravila Martina Habernik, v 8. b pa je bil „izkupiček“ nekoliko

bogatejši: z dobrim uspehom so maturirali/e Darja Kapus, Rihard Kunčič, Tanja Prušnik, Sever Pušnik, Anamarija Šikoronja in Nada Zerzer. Edino odliko letošnje mature s samimi prav dobrimi ocenami je odnesla Maja Kölich, ki je s tem tudi prejela prehodni Tischlerjev pokal za

najuspešneje opravljeno vsakoletno maturo.

Skupno s kandidati, ki so kot zamudniki opravili zrelostne izpite, je doslej od leta 1963, ko je bila 1. matura na slovenski gimnaziji, to ustanovo zaključilo 1067 dijakov in dijakinj.

Veselijo se zaključka: maturantje 8.a...

... in 8.b razreda s profesorji vred.